

שינויי נוסחאות

ז כ"ה נכתב.

ח כ"ה נכתב.

ט כ"ה נכתב.

י כ"ה נכתב.

יא כ"ה נכתב.

הגוים ורועי בהמה דקה לא מעלין אותן מן הבור ולא מורידין ואפילו בשכר לפי שיכול להשמט ולומר יש לי לעשות דבר אחר. ומניין ומסורות ומשומדין ואפיקורוסים מורידין ולא מעלים. ומשומד אוכל נבלות להכעיס מין הוא ואם היה מעלה בבור מגדרה ואומר אני עושה כדי שלא תרד בהמתי לשם, ואם היתה אבן על פי הבור (מכח הוי)

[מכסהו]^י ויאמר אני רוצה להעביר עליו בהמותי, ואם היה סולם בבור מסלק ואומר אני

צריך להוריד בני מהגג, כך פשוט [פ' אין מעמידין] (כו ע"א-ע"ב). וכתבו בתוס' (כו. ד"ה והרועים) דאע"ג דהחמירו על רועי בהמה דקה דלא מורידין ולא מעלין אפילו הכי משומד לשאר עבירות לתאבון מעלין. ומה שאמרנו שגוים לא מעלין ולא מורידין ואמרין במקום אחר (מס' סופרים פט"ו ה"י) טוב שבגוים הרגו, מפרש בירושלמי דקדושין¹¹ בשעת מלחמה, אבל שלא בשעת מלחמה לא מעלין ולא מורידין אפילו שעובדין ע"ז ועוברין על שבע מצות.

מתרפאין מהם רפוי ממון, כלומר בהמת[ו]^י, אבל לא רפוי נפשות, כלומר גופו. וכל מכה של חלל אין מתרפאין מהן וכן גב הירד וגב הרגל, ואם אמר ליה סם פלוני יפה לו או רע לו מותר שסובר כמו ששאל ממני ישאל מאחרים ולא מרע אנפשיה, וספק חי ספק מת אין מתרפאין מהן, ודאי מת מתרפאין ולחיי שעה לא חיישינן. וריבדא דכוסילתא מתרפאין מהן, כך פשוט [פ' אין מעמידין] (כו. כח.). ריבדא פירוש וינמושש והן כלי זכויות שמימין בבשר במקום מה מגוף האדם והן כמו כוסות והן מעלין נפח בבשר וחותרין שריטות דקות באותו נפח ויוצאה ליחה ולרפאת אותן שריטות מתרפאין מהן לפרש"י (כו: ד"ה כל מכה) ורי"ף¹², אבל רבינו תם (שם) כתב שאין מתרפאין דלא מרע נפשיה כי יאמרו אין בו אומנות ובלאו הכי היה מת. ולפי זה יש בוה שלשה חלוקים. א' חולה מסוכן אסור לדברי הכל כי יכול לישמט ולומר מסוכן היה ולא מרע נפשיה וכן ריבדא דכוסילתא לפירוש ר"ת. ב' חולה שאין בו סכנה מותר דלא מרע נפשיה וכן ריבדא דכוסילתא לפרש"י [ורי"ף]^ט. ג' מומחה לרבים הכל מותר כמו שאכתוב.

מומחה לרבים מתרפאין ממנו, [פירוש]^י וכן גוי מומחה להקז דם כי סתם מקיזין מומחין הם¹³, אבל מין אפילו מומחה אין מתרפאין ממנו ולא ישא ויתן מן המינים מפני שמזכיר בלחש שם עבודה זרה, אבל על ידי סם מותר אם הוא מומחה, כך פשוט [פ' אין מעמידין] (כו: כח.). וכתבו התוספות¹⁴ וגוי שאינו מין אם בא לרפאתו בלחש שמזכיר שם עבודה זרה אסור, אבל בסתם שאינו יודע אם מזכיר אם לאו מותר אפילו על ידי מין וכן בירושלמי (שבת פ"ד ה"ד).

אין מסתפרין מגוי ברשות היחיד וברשות הרבים מותר, ואם רואה היהודי במראה מותר אפילו ברשות היחיד שסבור הגוי משום המראה שהוא אדם חשוב ומתיירא, כך פשוט [פ' אין מעמידין] (כמ.). ועוד פשוט (שם) וגוי המסתפר מישראל כיון שהגיע לבלוריתו שלש(ה) אצבעות לכל רוח פורש, ואם אסור לראות במראה כתבתיו בדיני גשים (נתיב כג ח"א קצא ע"ד).

שכר של גוים, יש אומרים [בפ' אין מעמידין] (לא:): שאסור משום גלוי ובמקום שמכסין המים מותר, ויש אומרים משום חתנות וצריך הרחק[ה]^י מעט להכרא כגון להוציאו לפתח החנות של גוי ולשתותו

יאר נתיב

11. כ"כ התוס' (כו: ד"ה ולא מורידין) בשם הירושלמי דקדושין.
12. כ"כ הרא"ש (פ"ב סימן ח) מדלא הביא דברי רב יהודה.
13. כ"כ התוס' (שם כז: ד"ה כל מכה).
14. כ"כ תוס' הרא"ש (שם ד"ה ואם היה) והרא"ש (שם סימן ט).

(מהדר) היגער סוף פ' טו) ששם מופיע חילוק זה.

ולא בתוך התענית¹⁵. וכתבו התוספות (שם ד"ה ותרומה) ואפילו בבית הגוי מותר אם הוא אקראי בעלמא לא שקובע שתייה בבית הגוי. וכן באכסניא מי שלן בביתו של גוי הרי הוא בביתו של ישראל כיון שהוא פונדק ומותר לשתותו. ושכר של שעורים אם יש בו משום בישולי גוים כתבתיו בדין בישולי גוים (ח"ז קסא ע"א).

חומץ שכר של גוים אסור משום דמערבין בו שמרי יין. ודוקא מהחנות, אבל מהאוצר מותר מפני שמסריחו, כך פשוט [פ' אין מעמידין] (לב.).

משקה תותים ודבש או יין תפוחים אפילו הם יקרים מהיין, כשרואהו מוציאו מן האוצר, כלומר מוציאו מהחנות, מותר לקנותו מן הגוים ולא חיישינן שמא ערב בו יין מפני שהיין מקלקלו, אבל בחנות אסור, כך דקדקו הפסקנים¹⁶ מההיא שכתבתי מחומץ של שעורים. ועוד פשוט (שם מ:): יין תפוחים של גוים מהאוצר ומהספינה מותר, ושל חנוני הנמכר (בעטליוא) [בקטליוא] י"ב אסור שמערב בו יין.

משקה שנישן מדבש מותר לשתותו בביתו של ישראל, ובביתו של גוי אסור כגון¹⁷ שכר שכתבתי למעלה (ד"ה שכר של גוים) וזהו דבש האמור במשנה [פ' אין מעמידין] (לט:): שאומרים שאסור¹⁸ כי דבש שאינו עשוי משקה מותר אפילו בישלו גוי כמו שתמצא בדין בישולי גוים (ח"ז קס ע"ד).

גוי שהתנדב מנורה או שום דבר אם יכולין לשנותה כתבתיו בנתיב י"ט ח"א (קסו ע"א) בדין ישראל שהתנדב מנורה.

סע טז אסור למול הגוי שלא לשם גרות¹⁹, כך כתבו הגאונים בתשובה (תשו' רב נטרונאי גאון סימן רנח).

יאר נתיב

כתב דין זה בנתיב א' גבי דיני מילה רק בנתיב י"ז כתבו גבי דיני העובד כוכבים לא מעלין ולא מורדין ושאסור לרפאותן וא"כ צ"ל מ"ש הרב כאן בסתם שאסור למול עובד כוכבים שלא לשם גירות היינו משום שסמך עצמו אלקמן סימן רס"ח, אבל דברי העטרת זהב אי אפשר ליישב כן שהרי בפירושו כתב הטעם משום שלא להחתימו בחותם ברית קדש, וזה אינו, כמו שכתבתי. ע"כ. והרמב"ם (שם) כתב בסוף דבריו וז"ל: לפיכך אם נתכוון העכו"ם למילה מותר לישראל למול אותו. וכתב בשו"ת יביע אומר (ח"ב יו"ד סימן יט) דמשמע קצת מדברי הכ"מ (שם), דמ"ש הרמב"ם שאם נתכוון העכו"ם למילה מותר, היינו לשום גירות. אולם בשו"ת הרמב"ם (ירושלים תרצד, סימן קכד), ובהוספות שבסוף הספר (עמוד שע), כתב, מותר לישראל למול את הגוי אם היה הגוי רוצה לחתוך הערלה ולהסירה, לפי שכל מצוה שיעשה אותה הגוי, נותנים לו עליה שכר, אבל אינו כמצווה ועושה. ובלבד שיעשה אותה בהוראה לנכונות משה רבינו ע"ה שאמר המצוה מפי הגבורה ומאמין בזה, לא שיעשה אותה מפני צווי אחר, או מפני שנסתכל בשכלו ועשה כן וכו'. לכך ביאר לנו התלמוד (ע"ז כו:): שמ"ש לשם גר לאו למעוטי לשם מילה והוא גרי, אלא למעוטי מורנא וכו'. ואין הפרש בדין זה בין הישמעאלים והנוצרים, אלא כל מי שיבא אלינו להמול לשם מילה מותר לנו למולן אף על פי שהוא עומד בגיותו. עכ"ל. ודייק מדבריו בשו"ת יביע אומר שמ"ש הרמב"ם בהל' מילה, שאם נתכוון העכו"ם למילה מותר, היינו אף על פי שישאר בגיותו, אלא שהוא מל לשם מצות מילה עיי"ש ועיין עוד בשו"ת פאר הדור (הוצ' מכון ירושלים סימן ס) ובהערת המהדיר שם מס' 17.

15. בגמ' (שם) אמרין רב פפא מפיקין ליה לאכבא דחנותא ושתי, רב אחאי מיייתו ליה לבייתיה ושתי. וכתב הרשב"א (תורת הביה הארוך בית ה שער א מ:): דהלכה כרב פפא עיי"ש, והרמב"ם (הל' מאכלות אסורות פ"ז ה"י) פסק כרב אחאי.
16. כ"כ התוס' (שם לב. ד"ה ומאוצר) והרא"ש (שם סימן טז).
17. נדצ"ל כמו.
18. כ"כ הרא"ש (שם סימן טז).
19. וכ"כ הרמ"א (י"ד סימן רסג סעי' ה). וכתב שם הש"ך (ס"ק ח) דל: לכאורה משמע מדברי הרב דמשום איסור מילה בעובד כוכבים נעזר בה וכן משמע בב"י ס"ס רס"ו וכ"כ בעטרת זהב להדיא הטעם דכיון דאין כוונתו לגייר למה נסיר חרפתו ממנו ולהחתימו בחותם ברית קודש עכ"ל. אבל אי אפשר לומר כן דבש"ס פ"ב דע"א בסוגיא דמורידין ומעלין (כו:): גרסינן ת"ר ישראל מל העובד כוכבים לשום גר לאפוקי לשום מורנא דלא ופירש"י תולעת שיש לו בערלתו דלא דאסור לרפאותו בחנם דהא אמרין לא מעלין ולא מורדין וכ"כ התוס' שם דטעמא הוא דאסור לרפאותן בחנם אבל בשכר שרי וכ"כ הרמב"ם סוף הל' מילה (פ"ג ה"ז) וז"ל עובד כוכבים שצריך לחתוך ערלתו מפני מכה או שחין שנגד בו אסור לישראל לחתוך אותו שהעובד כוכבים אין מעלין אותו מידי מיתה ולא מורדין אותו אליה אף על פי שנעשה מצוה ברפואה זו שהרי לא נתכוין למצוה עכ"ל הרי דלא אסור אלא משום רפואה הא לאו הכי ליכא איסורא משום מילה ושרי אפי' שלא לשם גירות כגון בשכר וכה"ג, וכ"כ המחבר והרב והעט"ז גופיה לקמן סימן רס"ח ס"ט וכן משמע ברבינו ירוחם גופיה מדלא